COĞRAFYA Sınıf-12

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU TÜRKİYE'NİN İÇİNDE YER ALDIĞI JEOPOLİTİK BÖLGELERLE OLAN İLİŞKİSİ

Türkiye, dünya haritasına bakıldığında eski kıtalar olarak da bilinen; Asya, Avrupa ve Afrika'nın birbirine en fazla yaklaştığı noktada yer alır. Bu özelliği ile sadece fiziki olarak değil beşerî olarak da önemli bir konuma sahiptir. Bu durum, eski kıtalarda yer alan kültürlere komşu olmasının yanı sıra bu kültürler ve ülkeler arasında köprü olmasını da sağlamıştır. Bölgesel ölçekte ise Orta Doğu ülkeleri olan Suriye, Irak, İran; Kafkas ülkeleri olan Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan; Balkan ülkeleri olan Bulgaristan, Yunanistan ile de komşudur.

Kültürel fonksiyonun yanında sahip olduğu konumdan dolayı yakın coğrafyamızdaki ülkeler arasında Türkiye'nin yer almadığı ekonomik, siyasi ve askerî bir antlaşma düşünülemez. Bu nedenle coğrafyamızı iyi tanıyıp sahip olduğumuz jeopolitik konumun avantaj ve dezavantajlarını bilmeliyiz. Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumun önemini artıran başlıca unsurlar şunlardır:

• Karadeniz Havzası, Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde yer alır.

• Üç tarafı denizlerle çevrilidir. Tarihin ilk çağlarından bu yana ulaşım açısından yakın coğrafyanın can damarı olan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir.

• Dünyanın önemli petrol ve doğal gaz rezervlerinin olduğu Orta Doğu ve Hazar Havzası ile komşu olup bu enerji kaynaklarının Avrupa'ya ulaştırılmasında kavşak noktada bulunur.

• BM, NATO, Avrupa Konseyi, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü, G-20, İslam İş Birliği Teşkilatı gibi kuruluşlara üyeliği jeopolitik önemini daha da artırmaktadır.

• Türkiye'nin genç nüfus potansiyelinin yüksek olması jeopolitik konumu açısından önemlidir.

Ulaşım Merkezi Türkiye

"Ekonominin gelişmesinde başlıca lüzumlu olan yollar; demir yolları, limanlar, kara ve deniz ulaştırma vasıtaları, millî mevcudiyetin maddi ve siyasi kan damarlarıdır, refah ve kuvvet vasıtasıdır."

Mustafa Kemal ATATÜRK

Ulaşım; ekonomik, sosyal, kültürel, askerî ve siyasi bakımdan da önemi giderek artan unsurlardandır. Bir ülkenin, sahip olduğu coğrafi ve jeopolitik özelliklerine göre ulaşımı da çeşitlenebilmektedir. Jeopolitik konum, ulaşım ağları ile desteklendiğinde daha önemli hâle gelir. Dünya karalarının önemli bölümünü oluşturan Asya, Avrupa ve Afrika'nın merkezinde yer alıp bu kıtaları birbirine bağlayan Türkiye, ulaşım açısından dünyanın en önemli merkezlerinden biridir. Boğazlar; Karadeniz ve Akdeniz'i, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlamaktadır.

Akdeniz'e kıyısı olan Türkiye, Süveyş Kanalı yoluyla Hint Okyanusu'na; Cebelitarık Boğazı'yla da Atlas Okyanusu'na doğrudan bağlanabilmektedir. Bu özelliği sayesinde dünyanın her yeriyle doğrudan irtibat kurabilecek ve ucuz ulaşım imkânı sunan deniz yoluyla ticaret yapmaktadır.

Türkiye sahip olduğu otoyol ve demir yolu hatlarıyla, Avrupa, Asya ve Afrika ülkeleri arasında iyi bir kara ulaşımı sağlar. Boru hatları ile Asya'daki zengin enerji kaynaklarını tüketimin yoğun olduğu Avrupa'ya ulaştırır. Geçmişte Asya ve Avrupa arasındaki bölgelerin zenginleşmesine önemli bir katkı sağlayan İpek Yolu'nun tekrar canlandırılması için Çin'den başlayarak Anadolu üzerinden Avrupa'ya ulaşacak Demir İpek Yolu Projesi geliştirilmiştir. Bu proje sayesinde Avrasya ülkeleri arasında ekonomik, ticari, kültürel ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesi, bölgesel bütünleşme ile barış ve istikrarın sağlanması öngörülmektedir.

Türkiye'nin konumu nedeniyle, hava taşımacılığı açısından merkezi bir noktada bulunması ve yapılacak olan projeler ekonomik anlamda ülkemize katkı sağlayacaktır. Özellikle son dönemde gerek bölgesel gerekse de küresel ölçekte ulaşım ile ilgili yapılan atılımlar Türkiye'nin jeopolitik önemini daha da artırmıştır. Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumu daha avantajlı hâle getirmiş ve getirecek çalışmalar şunlardır:

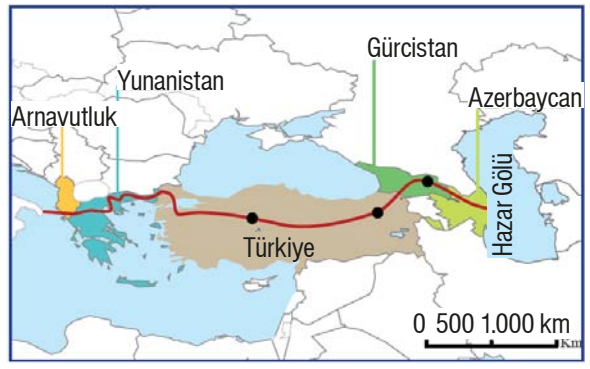
• Karadeniz ile Akdeniz arasındaki bağlantıyı sağlayan İstanbul Boğazı'na alternatif olup uluslararası ticari hacmi artıracak ve deniz trafiğini rahatlatacak olan "Kanal İstanbul Projesi"

• İstanbul'da inşası süren ve bitmesiyle İstanbul'un stratejik önemini artıracak olup Çin, Afrika ve Avrupa arasında hava trafiğinin önemli bir kısmını sağlaması beklenen "3. Hava Limanı Projesi"

• Dünyanın en büyük asma köprülerinden biri olacak ve Avrupa'dan ülkemize gelen ve Ege'ye, Batı Akdeniz'e hatta Batı İç Anadolu'ya inen bütün yük hareketinin Çanakkale üzerinden yapılmasıyla ekonomik anlamda önemli gelişmeler sağlayacak olan "1915 Çanakkale Köprüsü Projesi"

• Bölgesel ve küresel ölçekte öneme sahip İstanbul ve İzmir şehirlerinin arasındaki yolu 3,5 saate indirecek olan "Osman Gazi Köprüsü" ve "Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu Projesi".

• Tarihî İpek Yolu'nu demir yoluyla hayata geçirecek; Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan, önemli bir bölümünün de Türkiye'den geçtiği demir yolu bağlantısını kuran "Demir İpek Yolu Projesi"

Harita: Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi güzergâhı

• Daha önceden var olan "Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı (BTC)" nın yanı sıra Azerbaycan'ın Hazar Gölü'ndeki Şah Deniz 2 Gaz Sahası ve Hazar Gölü'nün güneyindeki diğer saha-larda üretilen doğal gazın öncelikle Türkiye'ye, ardından Avrupa'ya taşınmasını sağlayacak olan "Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP).

COĞRAFYA GAZETESİ 7

2018

BOĞAZLARDAN 87 BİN 593 GEMİ GEÇTİ

İstanbul Boğazından 2017 yılında 42 bin 978, Çanakkale Boğazın'dan 44 bin 615 gemi geçiş yaptı, bu gemilerin 13 bin 732'sini LNG, LPG ve ham petrol tankerleri oluşturdu. İstanbul Boğazı'ndan geçen 12 bin 851, Çanakkale Boğazı'ndan geçen 16 bin 879 gemi Türk limanlarına uğradı.

SORULAR

1.
Türkiye'nin coğrafi konum özelliklerinden hangisi jeopolitiği üzerinde daha az etkilidir?

A) Orta Doğu'daki petrol bölgelerine yakın olması
B) Engebeli yer şekillerinin olması
C) Üç kıtanın merkezinde yer alması
D) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
E) Stratejik boğazlara sahip olması

Cevap: B

2.
Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin içinde yer aldığı jeopolitik bölgeler ya da yakın bölgelerden birisi <u>değildir</u>?

A) Kafkasya
B) Orta Doğu
C) Kuzey Afrika
D) Güney Amerika
E) Türk Cumhuriyetleri

Cevap: D

3.
Ülkemiz etrafında yaşanan sorunlardan hangisi bizi doğrudan <u>etkilemez</u>?

A) Ege kıta sahanlığı sorunu
B) Irak sorunu
C) Batı Trakya sorunu
D) Makedonya sorunu
E) Kıbrıs sorunu

Cevap: D

4.
Türkiye ekonomisinde, enerji nakil hatlarından gelen gelir miktarı önemli bir paya sahiptir.
Türkiye'nin böyle bir gelir kaynağına sahip olmasının <u>temel nedeni</u> aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sermaye
B) Siyasi otorite
C) İş gücü
D) Kültürel özellikler
E) Coğrafi konum

Cevap: E